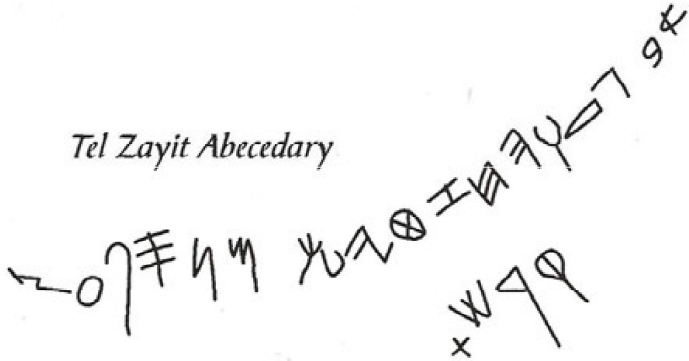

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

SERIES 2: 91 - KTAV IVRI
OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2024

Tel Zayit Abecedary

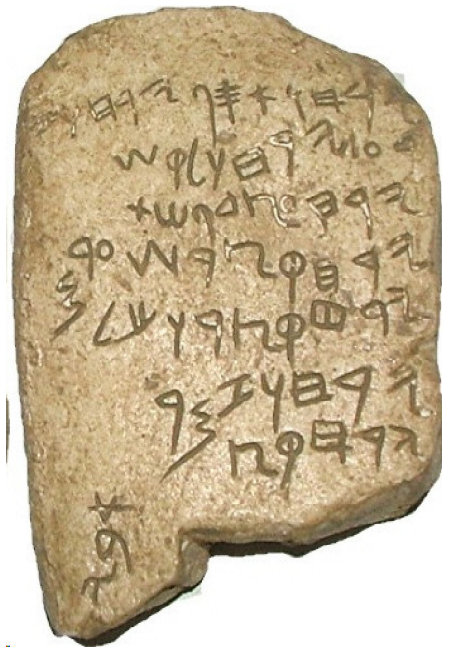

כ	ך	ת	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
kaph	yōdh	tēth	hēth	zayin	wāw	hē	dāleth	gīmel	bēth	'āleph
palm	hand	good	wall	weapon	hook	window	door	camel	house	ox
[k]	[j]	[tʰ]	[h]	[z]	[w]	[e]	[d]	[g]	[b]	[ʔ]
ט	ו	ף	צ	כ	מ	נ	ס	ק	ל	
tāw	śin	rēš	qōph	šādē	pē	'ayin	sāmekh	nun	mēm	lāmedh
mark	tooth	head	eye of needle	papyrus	mouth	eye	fish	serpent	water	goad
[t]	[ʃ]	[r]	[q]	[sʰ]	[p]	[ʕ]	[s]	[n]	[m]	[l]

אבגדהחזטיילכמנספעצקרשת¹

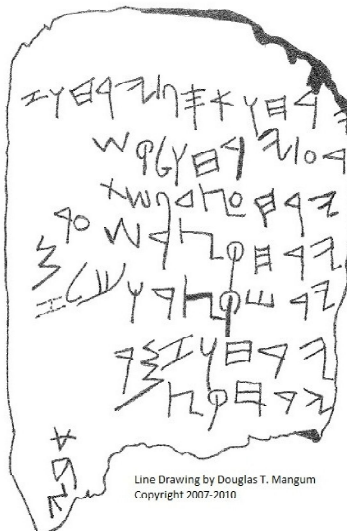
The Semitic Background of Our Alphabet

LATIN (ENGLISH)	ORIGINAL NAME	GRAPHIC PICTURE	EARLIEST KNOWN FORMS	SOUTH SEM (SABAEAN)	MODERN ETHIOPIC	N. WEST SEMITIC (EARLY HEBREW)	PHOENICIAN	MID-EARLY (GREEK)	ARAMAIC (MODERN HEBREW)	ARABIC
A	'alf	ox-head	𐤀 𐤁	𐩀 𐩁	አ	א	𐤀 𐤁	Α Β	א	أ
B	bēt	house	𐤂 𐤃	𐩂 𐩃	ቤ	ב	𐤂 𐤃	Β Γ	ב	ب
C,G	gaml	throw-stick	𐤄 𐤅	𐩄 𐩅	ገ	ג	𐤄 𐤅	Γ Δ	ג	ج
D	dāg	fish	𐤆 𐤇	𐩆 𐩇	ደ	ד	𐤆 𐤇	Δ Ε	ד	د
E	hē	man calling	𐤈 𐤉	𐩈 𐩉	ሀ	ה	𐤈 𐤉	Ε Ζ	ה	ه
U,V,W	waw	mace	𐤊 𐤋	𐩊 𐩋	ወ	ו	𐤊 𐤋	Υ Φ	ו	و
Z	zēn	?	𐤌 𐤍	𐩌 𐩍	ዘ	ז	𐤌 𐤍	Ψ Ω	ז	ز
H	hēt	fence	𐤎 𐤏	𐩎 𐩏	ሀ	ח	𐤎 𐤏	Θ Ι	ח	ح
I,J,Y	yad	hand w/closed fist	𐤐 𐤑	𐩐 𐩑	ሀ	ט	𐤐 𐤑	Ι Κ	ט	ح
K	kapp	palm	𐤒 𐤓	𐩒 𐩓	አ	כ	𐤒 𐤓	Κ Λ	כ	ك
L	lamd	ox-goad (whip)	𐤔 𐤕	𐩔 𐩕	ለ	ל	𐤔 𐤕	Λ Μ	ל	ل
M	maym	water (waves)	𐤖 𐤗	𐩖 𐩗	መ	מ	𐤖 𐤗	Μ Ν	מ	م
N	nahās	snake	𐤘 𐤙	𐩘 𐩙	ነ	נ	𐤘 𐤙	Ν Ξ	נ	ن
O	'ayin	eye	𐤛 𐤜	𐩛 𐩜	ዐ	ע	𐤛 𐤜	Ο Π	ע	ع
F,P	pēh	mouth/corner	𐤞 𐤟	𐩞 𐩟	ቀ	פ	𐤞 𐤟	Ρ Σ	פ	ف
Q	qu(p)	?	𐤠 𐤡	𐩠 𐩡	ቀ	ק	𐤠 𐤡	Ρ Τ	ק	ق
R	ra's	head	𐤢 𐤣	𐩢 𐩣	ሀ	ר	𐤢 𐤣	Ρ Σ	ר	ر
S,X	tann	composite bow	𐤤 𐤥	𐩤 𐩥	ሀ	ש	𐤤 𐤥	Ξ Ψ	ש	س
T	taw	cross-marker	𐤨 𐤩	𐩨 𐩩	ተ	ת	𐤨 𐤩	Τ Θ	ת	ت

Gezer Calendar - 1000 BCE

Two months of harvest
 Two months of sowing
 Two months of late planting
 The month of reaping flax
 The month of reaping barley
 The month of reaping and measuring
 Two months of (vine-)tending
 The month of summer(-fruit).

Line Drawing by Douglas T. Mangum
 Copyright 2007-2010

ירחואספ ירחו
 רע ירחולקש
 ירחעצדפשת
 ירחקצרשערמ
 ירחקצרוכל
 ירחוזמר
 ירחקצ אבי [ה]

1. Note the changes in the order of some letters. The Abecedary dates to around 1050 BCE.
 To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabblmanning.com

Yehud coinage from the Second Temple Period

New Israeli Shekel with the Yehud inscription

A] THE TALMUDIC SOURCES - 3 OPINIONS

1. אמר [רב חסדא] (מר זוטרא) ואיתימא מר עוקבא: בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש, חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי. ביררו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש, והניחו להדיוטות כתב עברית ולשון ארמי. מאן הדיוטות? - אמר רב חסדא: כותאי. מאי כתב עברית? אמר רב חסדא: כתב ליבונאה. תניא, רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל, אילמלא קדמו משה. ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו, נשתנה על ידו הכתב. שנאמר (עזרא ד:): וְכָתַב הַנְּשִׂיטָן כְּתוֹב אֲרָמִית וּמְתַרְגֵּם אֲרָמִית וְכָתִיב (דניאל ה:ח) וְלֹא-כְהִלִּין כְּתָבָא לְמִקְרָא וּפְשָׂרָא וּפְשָׂרָא לְהוֹדְעָה לְמִלְכָּא. וְכָתִיב (דברים יז:): וְכָתַב ... אֶת-מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת. כתב הראוי להשתנות. למה נקרא אשורית - שעלה עמהם מאשור.

סנהדרין כא:

The Gemara brings 3 opinions on the origins of the Hebrew script. The first is that of Mar Zutra and Mar Ukva who understand that the original script was Ktav Ivri. They bring a Tanaitic proof from R. Yosei that Ezra was responsible for changing the script to Ktav Ashuri, so named because it comes from Assyria - Ashur.

2. כתב עברי - של בני עזר הנכר. ליבונאה - אותיות גדולות, כעין אותן שכותבין בקמיעות ומזוזות. וכתב הנשתון - כתב שנשתנה, והאי קרא בעזרא כתיב, שהיו כותבין בימיו כתב משונה שנשתנה על ידי מלאך שכתב מנא מנא תקל ופרסין בימי דניאל כתב דארמי ולשון ארמי. ואומר לא כהלין כתבא למיקרא דכיון שחטאו לא היו יכולין לקרות כתב שכתב המלאך בימי שלשל, והיו שם יהודים הרבה. שמע מינה נשתנה להם אותות כתב באותו היום. את משנה התורה - רמז לנו משה רבינו שכתב שבימיו עתיד להשתנות מן עברי לאשורית שנתן להם בימי דניאל, ובא עזרא וכתב זו את התורה בכתב אשורית.

רש"י שם

3. תניא, רבי אומר: בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל, כיון שחטאו - נהפך להן לרועץ, כיון שחזרו בהן - החזירו להם למה נקרא שמה אשורית - שמאשרת בכתב.

סנהדרין כב.

The second opinion is that of Rabbi - the Tana R. Yehuda HaNasi. He rules that the original script was Ktav Ashuri. Its use was discontinued 'because the Jews sinned' and the script changed to Ktav Ivri. When they 'returned', the original script was restored. The name Ktav Ashuri is NOT from 'Assyria', but rather means a beautified (calligraphic) script.

4. בכתב זה נתנה תורה לישראל - בימי משה, ולמה לא כהלין כתבא למיקרא? דכיון שחטאו צבית ראשון וצו את התורה נהפך להם לרועץ - לשון תרעץ אויב (שמות טו) - ששכחו.

רש"י שם

5. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי: כתב זה לא נשתנה כל עיקר, שנאמר (שמות כז:): וְיִי הַעֲמִידִים. מה עמודים לא נשתנו - אף וויים לא נשתנו. ואומר (אסתר ח:ט) וְאֶל-הַיְהוּדִים כְּכַתְּבָם וְכַלְשׁוֹנָם. מה לשונם לא נשתנה - אף כתבם לא נשתנה.

סנהדרין כב.

The third opinion is R. Elazar HaModai. He rules that the original script was Ktav Ashuri and that never changed.

6. ווי העמודים - יתדות כסף בעשויין כמין אונקלות, וקצעים בעמודים שבהם תוחצין לולאות קלעי החצר והמסך, וכל אונקלאות דומין לוויין, אלמלא בימי משה עשויין כוויין כגון שלנו.

רש"י שם

There are various Midrashim which imply different positions on the issue of the original script.

7. אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות ...

מנחות כט:

When Moshe went on high he saw God tying² crowns on the letters. Only the Ktav Ashuri letters have crowns!

8. אמר רב חסדא: מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין.

שבת קד.

A famous Bavli in Shabbat relates in the name of Rav Chisda³ that the letters on the luchot were carved through and readable from both sides. As such, the mem and the samech were held up miraculously since they are hollow and the middle piece of the letter had nothing to connect to. This clearly assumes that the writing on the luchot was Ktav Ashuri.

9. אמר רבי לוי מאן דאמר לרעץ ניתנה התורה עי"ן מעשה ניסים. מאן דאמר אשורי ניתנה התורה סמ"ך מעשה ניסים.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק א הלכה ט

However, the parallel midrash in the Yerushalmi gives voice to the other opinion that the writing on the luchot⁴ was in Ktav Ivri! On that basis, the miraculous letter was the ayin, which is hollow in Ktav Ivri.⁵

10. ואמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייה בר אבא: מנצפ"ך צופים אמרום. ותסברא! והכתיב: אלה המצות - שאין נביא רשא לחדש דבר מעתה! אלא שכחום וחזרו ויסדום.

מגילה ב.

Another midrash relates that the final letters were originally given to the Jewish people, then 'forgotten' and ultimately restored. That seems to closely track the opinion of Rabbi - that the original script was Ktav Ashuri, which was lost and subsequently restored.

B] THE RISHONIM - 3 APPROACHES

B1] THE SCRIPT NEVER CHANGED

11. ולאז הילכתא כמר עוקבא דהא קיימא בתנאיי ומצאנו בה שלש חלוקות. אחת דר' יוסי דאמ' שהכתב נשתנה על ידי עזרא לכתב אשורי וקאמ' שעלה עמהן מאשור. והביא ראה לדבריו עליה שנאמרה בעזרא. **ואין בה ממש!** שהרי מפורש עלה מבבל. ועוד וכתב הנשתון כתוב ארמית. **ואין בה ממש!** שעל אותו הנשתון הוא אומר. ואין הלכה כר' יוסי. והחלוקה השנייה דרבי שנמצא לדברי ר' יוסי כתב זה עלה מאשור ושיש בידי כותים על ידי משה. ולדברי רבי כתב זה הוא שניתן על ידי משה [ושב]ידי כותים הוא כתב עברי. והלכה כר' שכתב זה ניתן על ידי משה אלא שאין הלכה כמותו כי נשתנה כתב התורה בישראל. **אלא הלכה כר' שמעון בן אלעזר** שאמר ... כתב זה לא נשתנה מעולם! אחת כי ר' אלעזר המודעי הוא רב לכל אילו וכולן כתלמידי תלמידיו. ועוד דקא מסתייע ממקומות אחרים דקאמרין מס' וסמך שלוחות בנס היו עומדין

תשובות הגאונים - הרכבי סימן שנה

The Geonim strongly reject the position of R. Yosei. The position of Rabbi is partially accepted. Full endorsement is only give to the third position above - that the Hebrew script was ALWAYS Ktav Ashuri and never changed.

12. ואין הלכה כמר עוקבא. דהא קיימא כתנאי, ולא כר' יוסי אלא קיי"ל כך שכתב זה ניתן למשה בסיני כדאמרין מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין, וכן ווי העמודים. ואין הלכה כמותו שנשתנה אלא כר' אלעזר המודעי דאמר כתב זה לא נשתנה כל עיקר מעולם. דר' אלעזר המודעי לגבי הני רב הוא ולית הלכתא כתלמיד בהדי רב. וכן הלכה כר' אלעזר המודעי וקיי"ל כר' אלעזר המודעי שאמרו משמו כי כתב זה לא נשתנה כל עיקר.

רבינו חננאל סנהדרין כב.

This is also ruled by the early Rishon, Rabbeinu Chananel. He explains that since the first opinion was held by Amoraim - Mar Ukva and Mar Zutra - it is therefore overruled by the other opinions held by Tannaim. As between them, R' Elazar HaModai is the senior figure and teacher of Rabbi so the halacha is like him. The script never changed!

2. This clearly needs to be understood in a non-literal Midrashic sense, which is not the object of this shiur. For our purposes, the nature of the mashal assumes that the original script was Ktav Ashuri.

3. Note that Rav Chisda is the opinion in Sanhedrin that said the original script was Ktav Ivri, and here he indicates that the luchot were in Ktav Ashuri. The view of the Ritva (below) could resolve this apparent contradiction.

4. Which luchot - first or second - will be discussed below!

5. See the Radvaz below who distinguishes between the first and second luchot.

B2] THE SCRIPT DID CHANGE BUT THE LUCHOT WERE IN KTAV ASHURI

13. **וכתב עברי** - כתב עבר והוא הכתב הזה שכותבין בו השמרונים את התורה. וכתב זה שאנו כותבין בו את התורה הוא כתב אשורי ובו כתב יתעלה את התורה. ונקרא אשורי ענין גדולה והדור **צִאֲשָׁרִי פִי אֲשֶׁרֵנִי צָנַת**. והוא אמרם 'אשורי' שהוא מאושר שכתב, לפי שאין אותותיו מתחלפות ולא יארעו בו ספקות כלל מפני שאין אותותיו דומות, ואין אות מתחזרת לחזרתה במשפט כתיבתו, ואין כן שאר מיני הכתב.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ידים פרק ד משנה ה

The Rambam understands that the original script given by God was in Ktav Ashuri, as was the original Torah.⁶

14. וזה תימה גדול שיביה הכתב הזה המאושר שיש בכל קוץ וקוץ ממנו תלי תלים של הלכות יסודות התורה כתב של בני אשור ויהיו הלוחות מכתב עברי?! ועוד בכתב עברי מה נס היה במ"ס וסמ"ך? **אזל ודאי אין ספק שזה הכתב הנקרא אשורית הוא כתב הקדש שזלוחות ועל שם כך נקרא קדש**, וכן לשון הקדש. ומעולם לא נראה הכתב ההוא אלא זלוחות, אזל לשון הקדש כבר נודע לאבות ובני ישראל קודם מתן תורה ובו השם מדבר עם נביאיו וקדושי. ואעפ"כ מתוך תומת וקדושת הכתב ההוא זלוחות הימים לא היו כותבין אותו אפילו בספרים שכותב המלך או כל אחד ואחד לעצמו אלא היו כותבין אותו בכתב עברי. וזהו שכשנגזר הארון שכחוס לאותיות מנלפ"ך. וכשגלו לאשור וידעו בני אשור כתב זה נטלוהו להם, או שהיה אללס קודם לכן שנודע להם מספרי הקדש מלכד כתב שלהם. או שהיה להם וחמדו אותו ובני ישראל הורגלו בו עממם משם ואילך וזהו שעלה מאשור. וזימני עזרא ניתן להם לכתוב ס"ת ושאר כתובים וכדייקין מדכתיב **וְכָתַב הַכֹּהֲנָן** וזה ג"ל נכון וזכור. ולפי זה אין צמח ששינה עזרא את הכתב לכתוב ספרי תורה בכתב הקדש שום חדוש על התורה, שהרי הכתב הזה כבר היה ידוע וניתן לנו זלוחות הצרית.

חידושי הריטב"א מגילה ב

The Ritva understands that EVERY opinion in the Gemara agrees that the luchot were given in Ktav Ashuri, which has all the mystical depths of the Hebrew alphabet! However, this was reserved for the luchot only. Sifrei Torah, from the very start, even that of the king, were written in Ktav Ivri. Once the aron and the luchot were hidden, the people lost the connection with Ktav Ashuri. Once they arrived in Ashur they Jews were reconnected with this script, either from the Assyrians or from their own ancient traditions. In the time of Ezra they began to write all sifrei kodesh in Ktav Ashuri.

15. ועוד כי הכתב הוא יותר עליון מן הלשון שהוא לאדם. ולכך מתחלה לא הגיעו אל המדרגה להיות להם כתב אשורי שנקרא כך שהוא מאושר זלוחות. ולצסוף הגיעו אל זה על ידי עזרא שהיה ראוי שתנתן התורה על ידו רק שהקדימו משה וניתנה התורה על ידו כדבסמוך, ועל ידו הגיעו ישראל למדרגת הכתב. והוא דבר מופלג עמוק איך הגיעו ישראל למעלה העליונה הזאת שהיה להם הכתב המאושר על ידי עזרא. ומכל מקום היה הלשון שלהם ארמי צמח שהיו ישראל צמכס מדברים עממם. וכאשר עלו מתכס היה להם הכתב שהוא ראוי להם שהוא כתב אשורי ולשון הקודש. הרי הדברים מצוורים מחד מחד שהכל הוא כסדר לגמרי זלי שנוי וראוי להיות והדברים האלו עמוקים מחד מה שהיה השנוי הזה על ידי עזרא. ולפי דברי הכל הכתב שזלוחות הוא כתב אשורית שכבר אמרנו כי לא נחלקו אלא בכתב של ישראל אזל כתב הקדוש צרוך הוא שכתב הלוחות שנאמר וכתבתי על הלוחות וגו' **אין ספק שהיה הכתב בכתב משונית**. שכן היה גם כן כתב שכתב המלאך שלא היו יכולים לקרותו כתב אשורי ולכן צודאי הכתב הזה שכתב צו הקדוש צרוך הוא הלוחות היה כתב המאושר. ולא פליגי רק בכתב שכתבו ישראל אם היה ראוי שיביה הכתב עברי, אזל כתב שכתב הקדוש צרוך הוא אין ספק שכתב בכתב המאושר וזהו אין ספק.

מהר"ל תפארת ישראל פרק טז

The Maharal understands that the luchot were in Ktav Ashuri and that ALL opinions in the Gemara agree on this. However, since the people were not yet on the right spiritual level, they used Ktav Ivri until the time of Ezra.

16. ... לפי דעת ר' יוסי והנמשכים אחריו שאמרו בכתב עברי ניתנה התורה מודים הם שהלוחות הראשונים היו כתובים בכתב אשורית זלירין ורמזיהם עקומות וכפופות. כי מעשה הלוחות והמכתב הראשון והלשון היה קדש קדשים. וכשירד משה מן הכר והלוחות זידו וירא את העגל ומחולות פרחו האותיות מרוב קדושתן וחזרו למקום אלילותן ונשארן הלוחות כגוף זלא נשמה ונשברו. אח"כ כתב את הלוחות השניות זלשון שהיו הם מכירין שהוא כתב עברי שאין צו קדושה לפי שעבדו עבודה זרה ורעץ היה להם שאבדו אותו הכתב הקודש. והיינו דכתיב וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו - משמע הדברים אשר היו אזל לא הכתב זעלמנו. וזהו שכתב זלוחות הראשונים והמכתב מכתב אלהים הוא מכתב אלהים ממש זלוחות השניות כתיב כתיב לך את הדברים האלה וגו'. ומרע"ה היה מכיר את הכתב הזה שראה אותו זלוחות וידוע סודותיו ולירותיו ומסר אותו ליחידי סגולה על פה אזל הלוחות וס"ת הנחון צארוך ותפילין ומזוזות הכל היה בכתב עברי

שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תמב

The position of the Radvaz is that the FIRST luchot were given in Ktav Ashuri. However, once the people worshipped the Golden Calf, they dropped in kedusha and lost this script. The second luchot and all subsequent writings were in Ktav Ivri, with the original script passed down in a mesora from Moshe⁷, until eventually restored by Ezra.

6. This could be the second or third positions in the Gemara above.

7. R. Reuven Margoliot suggests that the Torah scroll found by Hilkiyah (Melachim 2:22:8) was the original Torah of Moshe written in Ashuri. Hence few people could read it. (Hamikra

B3] THE ORIGINAL SCRIPT WAS KTAV IVRI

17. וכאשר עלו מבבל ראו לעשות זכר לגאולה השנית ועשו זה בשני דברים. האחד - שהניחו כתב עברי ובחרו להם כתב אשורי זכר שגלו אל אשור ונגאלו משם. וכן אמרו רבותינו ז"ל בתוספתא דמסכת סנהדרין - למה נקרא שמו אשורית שעלה עמהם מאשור, רבי אומר בכתב זה נתנה תורה לישראל וכו'.... ידוע הוא שאין דברי רבי שהוא יחיד במקום דברי חכמים כלום. ועוד דבגמרא סנהדרין פרק כהן גדול פירשו האמוראים דברי חכמים, שכך אמרו שם אמר רב חסדא אמר מר עוקבא בתחלה נתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקדש. כיון שעלו בני הגולה בימי עזרא ביררו להם כתב אשורי ולשון הקדש ...

ספר העיקרים מאמר ג פרק טז

The Sefer Halkarim has a very different reading. He understands that the luchot were given in Ktav Ivri. He understands this to be the view of R. Yosei⁸ and brings support⁹ from the Tosefta that this actually a majority position.¹⁰ The change to an Assyrian script was one of the changes made as a reminder of the redemption from Bavel!

18. ומכל מקום יתבאר ממה שכתבנו ששנו כל הכתב או קצתו זכר לגאולה השנית. וכן עשו דבר אחר זכר לגאולה השנית, והוא שהניחו מלשנות מנין החדשים מניסן כמו שהיו רגילין למנות זכר ליציאת מצרים. וחזרו למנות מנין אחר לחדשים וזהו שאמרו רבותינו ז"ל שמות החדשים עלו עמהם מאשור. כלומר שהיו מונין החדשים בשמותם תשרי מרחשון כסליו כמו שהיו מונין אותם באשור זכר לגאולה השנית ולא שני שלישי רביעי כאשר בתחלה. וכן כתב הרמב"ן ז"ל בפרשת בא. ונראה מזה כי הם הבינו שצווי מנין החדשים היה זמני, רוצה לומר כל עוד שתתמיד הגאולה ההיא. אבל אחר שגלו שנית ונגאלו משם ונצטוו על ידי ירמיה ולא יאמרו עוד חיה' אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: כִּי אִם־חִי־ה' אֲשֶׁר הָעֵלָה וְאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת־יָרֵעַ בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צְפּוֹנָה וגו' (ירמיהו כג:ח), ראו להניח המנין הראשון שהיה זכר ליציאת מצרים וחזרו למנות מנין אחר מתשרי לשנות העולם. והשאירו שמות החדשים שעלו עמהם מאשור זכר לגאולה השנית, כי הבינו שצווי מנין החדשים מניסן היה זמני ולא צווי נצחי אף על פי שלא נזכר בו זמן.

שם

The second major change that Ezra made as a reminder of the redemption was to abandon the Torah numbering of the months and adopt the non-Jewish idolatrous names. How could Ezra contradict the Torah mitzva to number the months from Nissan!?! The Ikarim understands that Ezra saw this as a temporary mitzva which applied only during while the original first redemption from Egypt was in place. It fell away after Galut Bavel!

19. ... בעל העקרים שהאריך דבצר זה ולכה להוכיח מזה שאפשר שמלכה אחת מן התורה תהיה בטלה, כמו שגשתנה הכתב שמתחלה היה הכתב עברי ולצסוף גשתנה לכתב אשורית. דצר זה דברי הבאי ולריך הוא כפרה על דבור זה! ולא מלאתי דבור זר כמו זה שיאמר שתכא מלות התורה בטילה. רק נאמר כי מתחלה לא היה המלכה רק לזמן מה כל זמן שלא גלו ישראל.

מהר"ל תפארת ישראל פרק טז

The Maharal is outraged by the suggestion that the mitzva had a limited time-frame and ceased to apply. He insists that R. Yosef Albo - author of Sefer HaIkarim - requires a kapara for even suggesting such a thing!

20.

שבלוחות העדות וס"ת המונח מצד ארון ברית ה' • ואשתומם על המראה בשעיינתי כמה שכתב הר"י אלבו וז"ל בפ' ט"ז ממאמר ג' אשר בו שם מכשול

הכותב

וחשב לקיים סברתו זאת מברייתא שבמסכת סנהדרין על דרוש זה והאריך לשון ואמר שמאמר רבי בכתב זה ניתנה לישראל תורה דם דברי יחיד ושאין הלכה כמותו ורחמנא ליצילן מלומר כן כי הלא זאת הסברא נמשכו ממנה כמה בטולים כמו שראינו בדבור הריטב"א באמרו וזה תיטה גדולה שיהא הכתב וכו' ולא די לנו זה הצער אלא שנתן מקום לטען ולטעות כנגד האמונה הראשונה הגלמרת מפסוק אלה המצות וכו' אע"פ שאמר כך חזר להעמידה בסענותיו בפרקים הבאים לא זה הדרך ישכון אור אשר דרכו בו רז"ל אשר האירו עינינו במשנה ותלמוד • ובעבור שהביא ראיה לדבריו מןמסכת סנהדרין פרה רב

פירוש 'הכותב' על עין יעקב מגילה ב:

Others are horrified by the suggestion that the original script which God used for the luchot was Ktav Ivri. The implications of such a position for the kabbalistic perspective on the aleph bet are enormous.

Vehamesorah, "Ketav Ashuri."
8. Unlike the opinions seen in B2 who understood that even R. Yosei agreed that Ktav Ashuri with its mystical resonance must have come first.
9. He also regards the fact that the Amoraim quote this opinion as a strength. This is exactly the opposite to R. Chananel who saw it as weakness!
10. He explains that the midrashim which suggest that the luchot were in Ktav Ashuri are going in accordance with the minority position of Rabbi, which we do not follow.
To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbi Manning.com

21. ומש"כ מספרו אמרי צבי שבס"ת היה תמיד כתב אשורית, גם זולתו נמצאו כמה מחברים שרצו לומר כן. אבל בירושלמי מגילה מפורש הדבר... שהעיי"ן בנס היה עומד, והיינו שגם בלוחות היה כתב עברי, וק"ו בס"ת. וכ"ה פשטן של דברים, ויע' תפארת ישראל מהר"ל פ' טד] אלא שנדחק בזה רדב"ז (ח"ג סי' תמ"ב) והעין יעקב, ומ"מ אין הדבר יוצא מידי פשוטו.

ש"ת משפט כהן (ענייני ארץ ישראל) סימן סט

Rav Kook understands the opposition to the position of the Ikarim but points out that the simple reading of the Gemara is like his opinion, and there is also support from the Yerushalmi.

22. שינוי הכתב היה דבר מסתעף מעבודת התורה בהצורה שהיתה צפויה לראשי אלפי ישראל, שמהם היו נביאים ובעלי הופעה אלהית ברוח הקודש, את אשר יפעל ישראל בימי מנוחתו השניה ימי בית שני, שהיו באמת רק ימים של כניסת כח כדי להתאזר לקראת המשא הגדול והארוך שהיה צריך לבוא אח"כ - סבל הגלות. פעולת ישראל ע"י התורה ביחש העמים לא היתה ניכרת בכל ימי הבית הראשון. כל כבוד התורה היה פנימה בבית ישראל. הכתב הקשה והמלופף העברי לא היה אפשר לו לשמור את התורה בטהרתה רק בהיות ישראל עם שוכן בטח בארצו ולא הורק מכלי אל כלי. אז היו יכולים בחירי הכהנים והלויים לעמוד על המשמר לכתב התורה להגיה ולשומרה מכל טעות. אותה השמירה הטבעית משבשים שבאים ע"י כתב מדמוי אות לאות אחרת שהוא גורם טעויות שיוכלו בהמשך הזמן לאבד חלילה כל הונה של תורה לא היה עם הכתב העברי, והיה דבר זה להורות שהתורה עפ"י דרך שמירתה אז בבית ראשון, טרם שבאו אנשי כנה"ג וחכמי הדורות ועשו סיג ואזנים לתורה, היתה ראויה להשמר רק בעם יושב בארצו, שלא הוטל עליו טלטול גלות ופיזור נורא, כאשר יעיד ע"י הכתב, שהוא כתב שעלול להשתנות. ולוא היה הכתב הזה נוהג בישראל גם בגלות האומה הזאת, אז כבר עלו חלילה קמשונים רבים וכסו את פני התורה כולה ע"י החלופים של האותיות בצורתם מסופרים שונים, עד שבאו הדברים למעמד מסובך ומשונה מאד. ע"כ בראשית ימי בית שני שידעו גדולי עמנו שלא היתה גאולה שאין אחריה גלות, החלו לבצר עמדת האומה הרוחנית ע"י מעמד תורת ד' שתהיה יכולה להשמר גם בגלות המבהיל העומד אז אחר כתלנו. ותהיה ראשית המעשה של השמירה לתורה, גם באבדן כל מרכז לאומה, בשינוי מכתב עברי המלופף לכתב אשורי המאושר ומבורר באותיותיו הברורות, שבו תהיה השמירה נכונה משבשים של אותיות דומות, גם באפס המרכז של הכהנים והלויים שומרי התורה גם עז מלכות. בכתב האשורי היתה התורה נכונה לצאת גם היא במדה בגלות עם ישראל.....

רב א. י. הכהן קוק - הקדמה לעין איה

Rav Kook understands that the original script was Ktav Ivri and this was changed at the beginning of the Second Temple period as a preparation for the long galut that they knew would be coming soon.¹¹ The original script required much more care in copying and was easily prone to errors. Only the Cohanim rooted in the Land of Israel could be trusted to transmit Ktav Ivri properly. Thus the script was changed to protect against losses during the galut.

23. ומפני זה היה התורה כתובה צכתב עברי - למען לא ילמד מי שאינו ראוי ויהיה כזורק אצן למרקוליס, ולא ירבה הנער צקון לאחרי: גם אנכי הרואה ויודע סתרי החכמה כמון. אמנם עזרא ראה צמנו לפי פזור ישראל צעמים והשכח מאתם עקרי תורה [כאשר מלאנו בנחמיה וצדכרי הימים] ונסתם החזון וצטלו הרואים צאספקלריא המאירה, יותר נאות לכתבה צלשון מוצן לכל הרולה לדעת - תקמות צחון קלנה (משלי ה:ב). ומוטצ להגיע אל המטרה הנאותה להרחיב הדעת צארץ [כאשר צאמת נתפשטה עד מאוד התורה צזמן בית שני כידוע] ולסצול ההיזק המגיע אשר כצר הגיע מזה צצית שני כידוע מתלמידים שלא שימשו כל ארכס.

משך חכמה דברים לא"ט

The Meshech Chochma has a fascinating thesis. Ktav Ivri was much more esoteric, partly in order to avoid unworthy students from gaining access to the secrets of Torah. But once prophecy ceased in the Second Temple period, a decision was made to open up access to Torah to a much wider group, even at the risk of encouraging unworthy students. This was successful, as evidenced by the massive spread of Torah in that period, but there were also unworthy students!

24. צב).... והצאור הוא כי צתחלה נכתבה התורה צכתב עברי שכתבו צעצר נהר פרת.... ולשון הקודש הלשון שצה נאמרה התורה.... וקרוב לזמן עזרא קצלו השמרונים [הם הכותים] גם הם כתב ולשון זה. וכשצא עזרא חשש שעל ידי אחדות הלשונות יתאחדו ישראל עם הכותים, וישראל ילמדו מהם והם ישתדלו לזייף תורתנו כאשר הם היו חסודים לזיוף כנודע צדה"י. לכן השתדל להצדילם צמ"י צכתב ולשון, והמליא לכתוב התורה צכתב אשורי ולשון ארמי וכ"ו. וכך הורה הנסיון שע"י זה נשארו ישראל והתורה צעברתן וכל כך היה הדבר נכצד צשעתו עד שאמר צגמרא כאן ראוי היה עזרא שתנתן התורה על ידו לישראל.... ופירשו דאעפ"י שלא נתנה תורה על ידו נשתנה הכתב על ידו, הרי ששוו חז"ל ענין שינוי הכתב לנתינת התורה.... ועל שינוי זה צכלל רמזה לנו התורה צלשון 'משנה התורה' - כתב הראוי להשתנות וכדמפרש....

תורה תמימה הערות דברים פרק יז הערה צב

The Torah Temima understands that original script was Ktav Ivri and this changed once the Samaritans arrived in Israel. They also adopted the Hebrew script and language, so a decision was made to change the script in order to distinguish the Jews from the Samaritan community.

11. The idea of the Second Temple period as an aspect of exile and preparation for longer galut is a theme explored by Rav Yaakov Kaminetsky in his discussion on Chanukah.

25. זרכני השם עד כה שזכיתי וזאתי לעכה ומלאתי שם ציד זקני הארץ מטבע כסף מפותח פתוחי חותם, מלדו האחד כעין מקל שקד ומלדו השני כעין ללוחית, וזשני הלדדים סביב כתב מפותח צאר היטב. והראו הכתב לכותיים וקראוהו מיד, כי הוא כתב עברי אשר נשאר לכותיים כמו שמוזכר בסנהדרין, וקראו מן הלד האחד 'שקל השקלים', ומן הלד השני 'ירושלים הקדושה'

פי' הרמב"ן על חומש הערה בענין השקל

The Ramban, following his Aliya and move to Akko, discovered ancient Jewish coins inscribed with Ktav Ivri. He asked the local Samaritans to read it for him and discovered it was an ancient Shekel.

FURTHER READING

- 'Ktav Ivri, Ktav Ashuri', R' Tzvi Einfeld (Feldheim/Mossad HaRav).
- 'Ktav HaTorah Ve'otioteha' Part 1, R' Menachem Kasher, Torah Sheleima, Vol 29 (in new editions at start of Vol 8 before Tazria).

Appendix 1 - The Symbol of Life

26. וְלִקְחֹתָ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְיִצְקֶתָ עַל רֵאשׁוֹ וּמִשְׁחָתָ אֹתוֹ.

שמות כט:

The Cohanim in the Mishkan were anointed on their heads with the special anointing oil.

27. כיצד מושחין? כמין 'כי' מאי כמין כי? אמר רב כהנא: כמין כי יווני.

מנחות עה.

Chazal explain that this was in the shape of a Greek 'Chi'.

28. כיצד מושחין את הכהן? צק את השמן על ראשו וסך ממנו על גבי עיניו כמין כי יוונית כזה - X שנאמר (ויקרא ח"ב) וְיִצְקֶתָ מִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה עַל רֵאשׁוֹ אֶתְּךָ וְיִמְשַׁח אֹתוֹ לְקֹדֶשׁ. ומלכי בית דוד מושחין אותן כמין נזר על ראשו

רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק א הלכה ט

The Cohanim were anointed in the shape of an X and the kings in the shape of a crown.

29. ויאמר ה' אליו עבר בתוך העיר בתוך רישלם והתוית תו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים על כל-התועבות הנעשות בתוכה.

יחזקאל ט:ד

30. (ד) והתוית תו - ורשמת רושכ: על מצחות האנשים - הלדיקים כדי להיות לאות שלא יפגעו צם המשחיתים.

רש"י שם

Yechezkel prophesied that a malach is commanded by God to make a mark - 'tav' - on the foreheads of the tzadikim. This 'tav' is the letter tav, which is an X in Ktav Ivri!

Appendix 2 - The Shomronim¹²

- Living today in the North of the Shomron in 'Shomronim', near Har Beracha, and in Tel Aviv.
- Are descended from the Kutim, brought by the Assyrians into the areas of the 10 tribes after the expulsion.

31. וַיָּבֵא מֶלֶךְ-אֲשׁוּר מִבָּבֶל וּמִכּוּתָהּ וּמִמְּצָא וּמִחֲמָת וּסְפְרוּיִם וַיֵּשֶׁב בְּעָרֵי שְׁמֶרֶן תַּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְרָשׁוּ אֶת-שְׁמֶרֶן וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֶיהָ; וַיְהִי בְּתַחֲלֵת שְׁבָתָם שָׁם לֹא יָרְאוּ אֶת-ה' וַיִּשְׁלַח ה' בָּהֶם אֶת-הָאֲרִיֹּת וַיְהִיו הָרְגִים בָּהֶם.

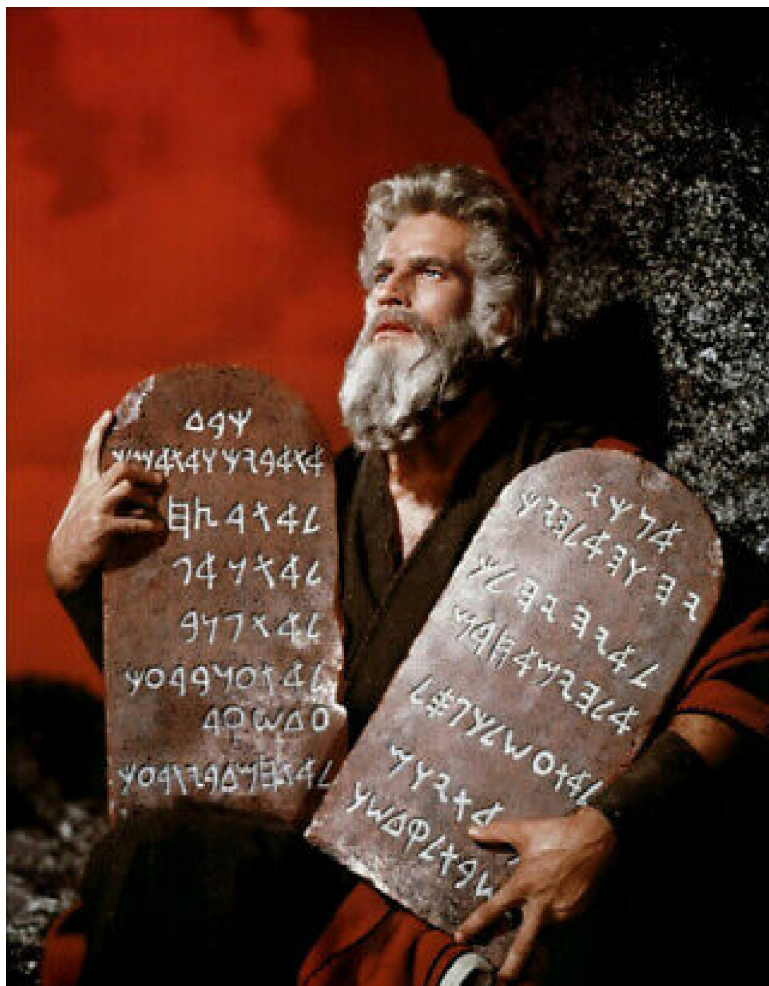
מלכים יז:כד-כה

- Do not have all the books of Tanach, only Chumash (with slight amendments) and a version of the book of Joshua¹³.
- Do not have Torah Shebe'al Peh (although interpret in their own way) and made some changes to the text of the Torah SheBichtav, in particular the switch of Har Gerizim for Har Eval in Devarim 27:4.

32. אמר ר' אלעזר בר' שמעון - נמיתי לסופרי כותים זייפתם תורתכם ולא הועלתם לעצמיכם כלום. שכתבתם בתורתכם אצל אלוני מורה 'שכם'. והלא ידוע שהוא שכם אלא שאין אתם דורשין לגזירה שוה ואנו דורשין לגזירה שוה. נאמר כאן אלוני מורה ונאמר להלן אלוני מורה. מה אלוני מורה האמור להלן שכם אף אלוני מורה האמור כאן שכם.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סוטה פרק ז הלכה ג

- Celebrate Pesach with the sacrifice of a lamb on Har Gerizim.

The 10 Commandments from the 1956 Movie¹⁴

Belshazzar's Feast, Rembrandt (c. 1635)¹⁵

12. See also <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/13059-samaritans#429> and <http://www.yeshiva.co/midrash/shiur.asp?id=2567>

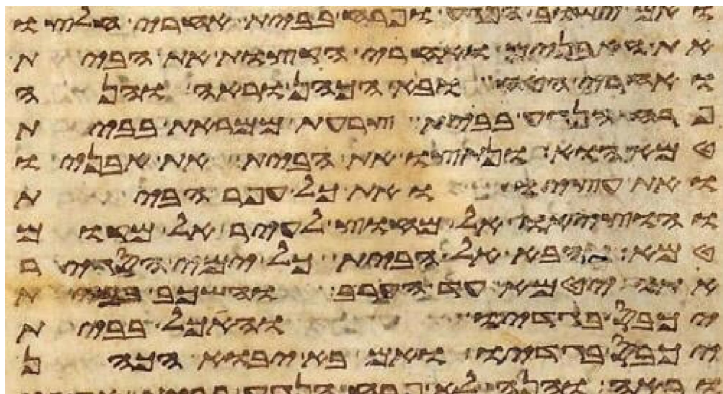
13. This actually dates from the Medieval period and is more of a midrashic work.

14. See if you can work out which commandment was left out entirely. See also <https://propstoreauction.com/lot-details/index/catalog/386/lot/126510> where the tablets were auctioned for around \$80,000.

15. The Hebrew writing was painted after Rembrandt consulted with his friend in Amsterdam, R. Menasseh ben Israel. The last Hebrew character was mistakenly painted as a zayin instead of a final nun - see

https://www.researchgate.net/publication/249565604_An_Error_in_the_Menetekel_Inscription_in_Rembrandt's_Belshazzar's_Feast_in_the_National_Gallery_in_London

Samaritan Bible in Samaritan Script

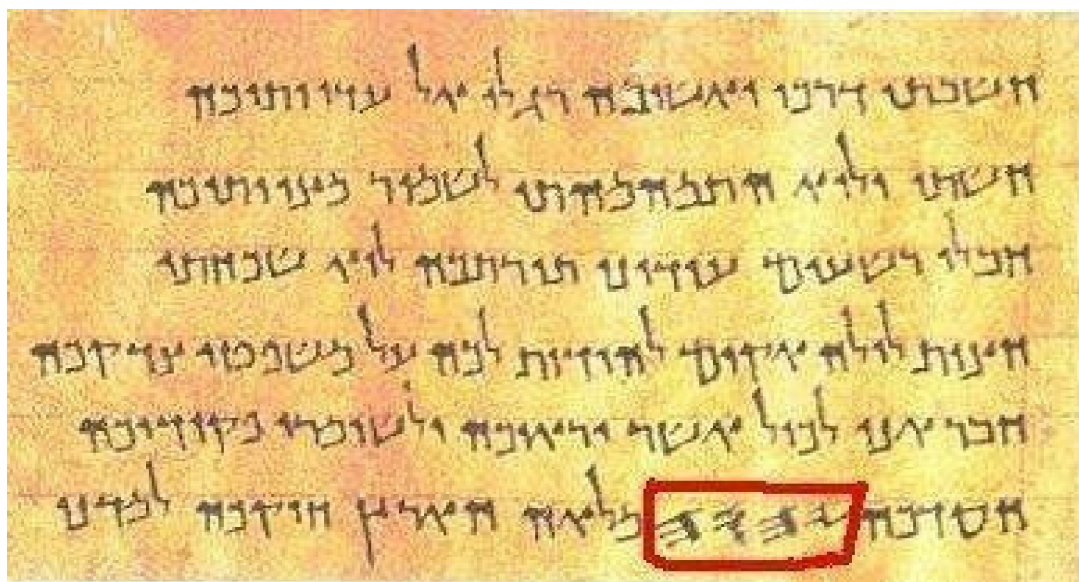

-- הברו(כ)
 - אָניהו -
 - ריהו(ו)
 -- קעה -
 - שיברכ
 יהוה ו
 (י)שמרכ
 יאר יה
 (וה) פניו
 (אל)יב וי
 שמ לכ ש
 לו(מ) --

 -- כמ --

 -- ור - נ -

Inscription found in Ketef Chinom c. 600 BCE

Dead Sea Scrolls Tehillim 119:60-64 in Ktav Ashuri, with Shem Y-H-V-H in Ktav Ivri